

Категорія справи № 760/16961/19: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах щодо прав інтелектуальної власності, з них:; щодо авторських прав.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 26.05.2023. Оприлюднено: 29.05.2023.

Дата набрання законної сили: 22.05.2023

Номер судового провадження: 61-7997ск22

Державний герб України

Постанова

Іменем України

22 травня 2023 року

м. Київ

справа № 760/16961/19

провадження № 61-7997св22

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду:

Яремка В. В. (суддя-доповідач), Олійник А. С., Ступак О. В.,

учасники справи:

позивач - ОСОБА_1 ,

відповідачі: Товариство з обмеженою відповідальністю «Л8», ОСОБА_2 ,

розглянув у попередньому судовому засіданні у порядку письмового провадження касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 20 липня 2021 року у складі судді Усатової І. А. та постанову Київського апеляційного суду від 04 липня 2022 року у складі колегії суддів: Березовенко Р. В., Лапчевської О. Ф., Нежури В. А.,

ВСТАНОВИВ:

ОПИСОВА ЧАСТИНА

Короткий зміст позовних вимог

У червні 2019 року ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Л8» (далі - ТОВ «Л8»), ОСОБА_2, просив визнати його авторське право у формі співавторства на твір комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1» у всіх її версіях та модифікаціях, комп'ютерна програма «Л8» у всіх її версіях та модифікаціях, зобов'язати відповідачів припинити дії, які порушують право позивача як співавтора твору, а саме припинити використання комп'ютерної програми у всіх версіях (модифікаціях) як за назвою комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1», так і за назвою комп'ютерна програма «Л8» без зазначення поряд з іменем «ОСОБА_3» імені іншого співавтора, а саме: «ОСОБА_1».

На обґрунтування позову посилався на таке.

Дві фізичні особи, громадяни України ОСОБА_1 та ОСОБА_2, спільно створили твір (комп'ютерну програму) «ІНФОРМАЦІЯ_1» (далі - Твір або первісна комп'ютерна програма). Авторське право на зазначений Твір було зареєстроване Державним департаментом інтелектуальної власності 11 травня 2010 року (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № НОМЕР_1). Згідно із зазначеним свідоцтвом авторами цього твору (первісної комп'ютерної програми) є дві особи: ОСОБА_1 та ОСОБА_2.

14 серпня 2018 року йому стало відомо про розповсюдження від імені ТОВ «Л8» повідомлення, яке має назву «Гарантійний лист», у тексті якого зазначено, що ТОВ «Л8» нібито є власником і виробником програмного продукту «LIGHTCONVERSE» з відповідною зареєстрованою товарною маркою, зміст та характеристики якої викладені в інтернеті за відповідним гіперпосиланням: http://l8.ltd/lc/lightconverse_59.exe.

Зазначене повідомлення було надіслано, серед інших адресатів, йому засобами електронної пошти, містить підпис ОСОБА_2 як керівника ТОВ «Л8» та відбиток печатки товариства.

Як підтверджується відомостями з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань ТОВ «Л8» є повністю підконтрольним ОСОБА_2, оскільки останній одночасно є єдиним учасником ТОВ «Л8» та його керівником.

Станом на дату подання позовної заяви Твір розміщений у мережі Інтернет за посиланням http://l8.ltd/lc/lightconverse_59.exe. Станом на 06 червня 2019 року відповідно до публічних баз даних записів про доменні імена (WHOIS) власником доменного імені l8.ltd зазначена особа - LLC L8.

Протягом часу існування твору до нього неодноразово співавтори спільно вносили зміни (додавалися файли). Ці зміни мали суто технічний характер, оскільки не торкалися ані зміни призначення комп'ютерної програми, ані способу її роботи (алгоритму), ані її ключових файлів тощо, а вносилися

здля створення тих чи інших переваг у роботі з нею користувачами. Як наслідок таких технічних змін на цей час Твір має декілька модифікацій (версій), а саме:

1. «ІНФОРМАЦІЯ_1 v57_05»

2. «ІНФОРМАЦІЯ_1 v56_06»

3. «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_25»

4. «ІНФОРМАЦІЯ_1 v57_36»

5. «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37»

6. комп'ютерна програма «Л8», яка є переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1» (її більш ранніх модифікацій (версій).

У всіх цих версіях комп'ютерної програми авторами Твору зазначалися обидва автори: ОСОБА_1 та ОСОБА_2 . І лише автором комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37» зазначено ТОВ «Л8», а комп'ютерної програми «Л8» - ОСОБА_4 .

З метою встановлення фактів, які мають або можуть мати значення для справи, а саме для вирішення питань щодо існуючих версій твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1», їхнього технологічного взаємозв'язку між собою, з врахуванням того, що вирішення цих питань потребує спеціальних знань, позивач відповідно до статті 106 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України), Закону України «Про судову експертизу» замовив проведення експертизи та долучив до позовної заяви висновок експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/04 за результатами проведення експертизи об'єктів інтелектуальної власності, підготовленого для подання до суду, складеного судовим експертом Петренком С. А. (свідectво Міністерства юстиції України № 1231 про присвоєння кваліфікації судового експерта, видане 08 липня 2011 року, дійсне до 18 жовтня 2020 року).

Висновком експерта № 2-26/04 встановлено, що комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37» є переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v56_06», авторами якої є ОСОБА_1 та ОСОБА_2 . Водночас комп'ютерна програма «Л8» є переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37» та твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v56_06», авторами якої є ОСОБА_1 та ОСОБА_2 .

Всупереч Закону України «Про авторське право і суміжні права» без згоди та дозволу позивача як співавтора твору відбулася зміна назви твору (комп'ютерна програма « ІНФОРМАЦІЯ_1 ») на іншу назву, а саме - комп'ютерна програма «Л8».

Він не надавав будь-якої згоди на зміну назви твору. Це зроблено з метою надання комп'ютерній програмі «Л8», яка є протиправною переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1», ознак новоствореного самостійного твору.

Також має місце спотворення інформації про управління правами на Твір у спосіб протиправного внесення до цієї інформації відомостей про наявність прав на Твір у ТОВ «Л8», згоди на що він як співавтор твору не надавав.

Позивач також долучив висновок визначення ринкової вартості майнових прав - авторського права на Твір - комп'ютерну програму «ІНФОРМАЦІЯ_1», складеного суб'єктом оціночної діяльності - оцінювачем В. Глазиріним.

Вважав, що здійснені, без погодження із ним, переробка Твору, зміна назви Твору та недозволене усунення або зміна будь-якої електронної інформації про управління правами на Твір є прямим порушенням його майнових та особистих немайнових прав.

Короткий зміст рішень судів

Рішенням Солом'янського районного суду міста Києва від 20 липня 2021 року у задоволенні позову відмовлено. Скасовано заходи забезпечення позову, вжиті ухвалою Солом'янського районного суду міста Києва від 14 червня 2019 року.

Рішення суду першої інстанції мотивоване тим, що у матеріалах справи немає доказів співавторства позивача на модифікації (версії) комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» та комп'ютерної програми «Л8».

Позивач не долучив до матеріалів справи ні примірників модифікацій (версій) комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1», на які він посилається, та комп'ютерної програми «Л8» у вигляді вихідних або об'єктних кодів, на яких позивач був би зазначений як автор (співавтор), ні свідоцтв про реєстрацію авторського права на модифікації (версії) твору та комп'ютерну програму «Л8».

Доказів, які б підтверджували здійснення творчого вкладу позивача у створення кожної модифікації (версії) творів комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1», комп'ютерна програма «Л8» до матеріалів справи не долучено.

Позивач не довів факту незаконної переробки комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1», зареєстрованої згідно зі свідоцтвом № НОМЕР_1, тому немає правових підстав для задоволення позовних вимог про припинення дій, що порушують право ОСОБА_1, заборону відповідачам прямо чи опосередковано здійснювати будь-які дії з надання доступу до усіх версій та модифікацій твору та комп'ютерної програми «Л8», видавати дозволи та ліцензії на їх використання, здійснювати чи дозволяти тиражування і розповсюдження примірників, здійснювати чи дозволяти відтворення примірників.

Суд першої інстанції також зазначив, що словосполучення «усі версії та модифікації», які фігурують у позовних вимогах та у заяві про збільшення позовних вимог, поданій позивачем, не окреслює чіткий перелік творів, щодо яких позивач просить суд визнати авторське право ОСОБА_1 як співавтора, зобов'язати відповідачів припинити дії, що порушують право ОСОБА_1, заборонити відповідачам прямо чи опосередковано здійснювати будь-які дії з надання доступу до них, видавати дозволи та ліцензії на їх використання, здійснювати чи дозволяти тиражування і розповсюдження їх примірників, здійснювати чи дозволяти відтворення примірників.

Щодо вимоги про зобов'язання здійснити публікацію інформації про допущене порушення авторських майнових і немайнових прав ОСОБА_1 суд першої інстанції зазначив, що така вимога також не підлягає задоволенню з огляду на те, що позивач не довів факту порушення його авторських майнових і немайнових прав.

Суд першої інстанції зробив висновок, що заява позивача про визнання недійсним ліцензійного договору про надання виключної ліцензії на використання програмного забезпечення від 08 серпня 2018 року не підлягає задоволенню, зважаючи, що суд встановив відсутність незаконної переробки комп'ютерної програми «Л8» з твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1».

У матеріалах справи немає доказів, що назва комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» має самостійне значення і охороняється як окремий об'єкт авторського права.

Суд першої інстанції також критично оцінив докази ринкової вартості майнових прав на Твір, оскільки вони не мають відношення до предмета спору (про визнання авторського права (співавторства) на Твір, припинення порушення прав на Твір та зобов'язання заборонити вчинення дій), оскільки позивач не заявив жодної вимоги майнового характеру.

Постановою Київського апеляційного суду від 04 липня 2022 року рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 20 липня 2021 року залишено без змін.

Постанова суду апеляційної інстанції мотивована тим, що висновки суду першої інстанції щодо недоведеності позивачем своїх позовних вимог є законними та обґрунтованими. Відповідно до висновків експертів від 22 листопада 2019 року № 4542-4543/19-27 та від 20 травня 2020 року № 2-20/05 примірник комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» (у вигляді частини (фрагменту) вихідного тексту (коду)) згідно зі свідоцтвом № НОМЕР_1 не містить ознак повноцінної комп'ютерної програми, тобто фрагмент вихідного тексту не є достатнім для ідентифікації твору.

До матеріалів справи не долучено іншого примірника твору чи його фрагменту, достатнього для ідентифікації твору.

За таких умов неможливо встановити факт переробки комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» у комп'ютерній програмі «Л8» через недостатність обсягу наданих на дослідження матеріалів. Як

впливає із суті позовних вимог для правильного вирішення заявленого позову необхідним є встановлення наявності чи відсутності факту переробки вказаних програм. У цьому випадку недоведеність позивачем факту переробки свідчить про відсутність такої переробки.

Позивач не надав доказів того, у чому саме полягає творча участь ОСОБА_1 у створенні саме комп'ютерної програми «Л8», а не попередніх її версій, які є, за твердженнями самого ж позивача, похідними одна від одної та самостійними об'єктами авторського права.

Позивач повинен був довести факт наявності в нього авторського права на спірний об'єкт та навіть, виходячи із наявності матеріально-правової презумпції авторства, мав надати документи та докази, які підтверджують, що саме він є суб'єктом відповідного права.

За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що примірників програми чи певних її компонентів, на яку просить визнати своє авторство позивач, не було надано останнім навіть для експертного дослідження, що додатково свідчить про сумнівність його творчої участі в розробці такого твору чи кожної з її модифікацій.

На думку суду апеляційної інстанції суд першої інстанції дійшов правильного висновку про недоведеність творчої праці позивача над комп'ютерною програмою «Л8» чи будь-якими іншими модифікаціями (версіями), які зазначено у позові. Тому суд першої інстанції зробив правильний висновок про відсутність підстав для задоволення вимог позивача про визнання авторського права (співавторства) на Твір - комп'ютерну програму «Л8».

Короткий зміст та узагальнені доводи касаційної скарги і позиції інших учасників

У серпні 2022 року ОСОБА_1 звернувся до Верховного Суду із касаційною скаргою, в якій, посилаючись на неправильне застосування норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просить рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

На обґрунтування касаційної скарги посилається на те, що до матеріалів справи позивач надав копію англомовного повідомлення ОСОБА_2, яке було розміщене ним у соціальній мережі Facebook 15 лютого 2019 року, у якому відповідач зазначив: «Я створював (та продовжую це робити) Продукт «ІНФОРМАЦІЯ_1, LightConverse» виключно своїми силами». Ця обставина підтверджує те, що ОСОБА_2 продовжує здійснювати використання на власний розсуд без згоди іншого співавтора саме створеної ними комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1», а не іншої відмінної від цього Твору комп'ютерної програми.

Суди першої та апеляційної інстанцій при ухваленні оскаржуваних рішень не взяли до уваги наявні в матеріалах справи докази протиправної поведінки відповідача. ОСОБА_2 протягом тривалого часу визнавав наявність у позивача права на Твір, а заперечувати це право почав після вчинення ним самим порушення прав інтелектуальної власності позивача та після звернення позивача із відповідним позовом до суду.

Відповідач вчиняв дії всупереч його попереднім діям, заявам, поведінці, які відобразилися у визнанні права інтелектуальної власності позивача на Твір протягом тривалого часу, що є недобросовісною поведінкою.

Висновки судів першої та апеляційної інстанцій про те, що примірником комп'ютерної програми може бути копія вихідного або об'єктного коду не відповідає правовим нормам, зокрема Закону України «Про авторське право і суміжні права» та Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі - ТРІПС).

Суди першої та апеляційної інстанцій помилково не врахували висновки експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/04 та від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19- 19/23/2-1/18-19-СЕ/19.

Консультативний висновок за результатами аналізу на висновок експерта від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19-19/23/2-1 /18-19-СЕ/19 від 12 лютого 2021 року (далі - консультативний висновок від 12 лютого 2021 року), не є висновком експертизи в розумінні національного законодавства. Тому суди першої та апеляційної інстанцій не могли брати його до уваги, оскільки такий висновок є неналежним та недопустимим доказом.

Зазначений консультативний висновок від 12 лютого 2021 року не може спростовувати інший доказ, яким є висновок судової експертизи № 19/9/1/1-1-127- СЕ/19-19/23/2-1 /18-19-СЕ/19, проведеної Державним науково-дослідним експертно- криміналістичним центром Міністерства внутрішніх справ України.

Також суди попередніх інстанцій неправомірно врахували висновок експерта від 22 листопада 2019 року № 4542-4543/19-27, оскільки цей висновок є недопустимим доказом, не відповідає вимогам статті 102 ЦПК України.

Як на підставу касаційного оскарження заявник посилається на неврахування висновків, викладених у постановках Верховного Суду від 22 травня 2019 року у справі № 234/3341/15-ц, від 10 квітня 2019 року у справі № 390/34/17, від 27 січня 2021 року у справі № 461/3675/17, від 15 квітня 2021 року у справі № 759/15556/18, від 08 серпня 2018 року у справі № 914/4160/14, від 24 червня 2019 року у справі № 910/16857/16, від 17 червня 2020 року у справі № 761/19866/14-ц, від 21 січня 2021 року у справі № 357/13897/16, від 28 березня 2018 року у справі № 520/8073/16-ц, від 12 лютого 2020 року у справі № 457/906/17;

відсутність висновку Верховного Суду щодо питання застосування статей 1, 10 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності та статті 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права»;

недослідження зібраних у справі доказів (пункт 1 частини третьої статті 411 ЦПК України);

необґрунтоване відхилення клопотання (пункт 3 частини третьої статті 411 ЦПК України);

встановлення обставин справи, що мають суттєве значення, на підставі недопустимих доказів (пункт 4 частини третьої статті 411 ЦПК України).

У вересні 2022 року надійшов відзив на касаційну скаргу, в якому ОСОБА_2, від імені якого діє адвокат Падох О. І., просить касаційну скаргу ОСОБА_1 залишити без задоволення, а оскаржувані судові рішення - без змін, стягнути з позивача на користь ОСОБА_2 судові витрати на правничу допомогу.

На обґрунтування відзиву посилається на те, що посилання позивача як на доказ незаконної переробки Твору на повідомлення ОСОБА_5 у соціальній мережі Facebook від 15 лютого 2019 року не підтверджує факту неправомірного використання відповідачем Твору та не може підтверджувати факт здійснення переробки Твору, оскільки встановлення такого факту потребує спеціальних знань, тобто проведення судової експертизи.

Висновок судів першої та апеляційної інстанцій щодо примірника комп'ютерної програми у вигляді вихідного або об'єктного коду повністю узгоджується із положеннями міжнародного та національного законодавства та відповідає матеріалам справи.

Суди першої та апеляційної інстанцій правомірно не взяли до уваги висновок експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/04, яким встановлено, що комп'ютерна програма «Л8» є переробкою Твору «ІНФОРМАЦІЯ_1», оскільки експерт мав дослідити комп'ютерну програму «ІНФОРМАЦІЯ_1», дослідження саме цього Твору є визначальним для проведення експертизи.

Посилання позивача на правові позиції Верховного Суду, викладені у постанові від 27 січня 2021 року у справі № 461/3675/17, від 15 квітня 2021 року у справі № 759/15556/18, не є підставою для залучення висновку експерта від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19 як доказу, оскільки відповідно до зазначених висновків використання доказів, отриманих в межах інших проваджень не забороняється законодавством, але й обов'язку їх використовувати також не встановлено.

Проте суди першої та апеляційної інстанцій не врахували висновок експерта від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19 з інших підстав, зокрема зазначили, що вказаний висновок експерта як письмовий доказ, засновується на інших доказах (в тому числі примірниках творів).

Доводи позивача про те, що суди першої та апеляційної інстанцій помилково взяли до уваги консультативний висновок від 12 лютого 2021 року не заслуговують на увагу, оскільки цей доказ не мав визначального значення при оцінці висновку від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19, який суди відхилили з інших підстав, а не з посиланням на консультативний висновок від 12 лютого 2021 року.

Також позивач не навів, що саме не дослідив експерт та в чому полягає неповнота дослідницької частини висновку експерта № 4542-4543/19-27.

Позивач не долучив до матеріалів справи вихідного коду Твору, модифікацій Твору та комп'ютерної програми «Л8», а отже, немає можливості встановити порушення прав позивача, тому суди першої та апеляційної інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про відмову у задоволенні позову.

У вересні 2020 року надійшов відзив на касаційну скаргу, в якому ТОВ «Л8» просить касаційну скаргу залишити без задоволення, а оскаржувані судові рішення - без змін. Також просить стягнути з позивача на користь ТОВ «Л8» судові витрати на правничу допомогу.

На обґрунтування відзиву посилається на те, що публікація, на яку посилається позивач, не містить жодного речення або словосполучення, яке б стосувалось того, що програма «Л8» є переробкою програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» і що ОСОБА_2 нібито визнав це.

Суди першої та апеляційної інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про те, що примірником комп'ютерної програми може бути лише вихідний або об'єктний код. Позивач на власний розсуд тлумачить положення статей 1, 18 Закону України «Про авторські і суміжні права» в частині визначення об'єкта охорони.

Відхиляючи висновок експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/04, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку про те, що первісна комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1» не була предметом експертного дослідження при підготовці висновку від 26 квітня 2019 року № 2-26/04 та не міститься у матеріалах справи, а тому не було об'єктивної можливості порівняти дві програми, щоб встановити факт переробки.

Відхилення висновку від 12 березня 2018 року № 19/9/1/1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19 відбулось не на підставі консультативного висновку від 12 березня 2021 року, а з підстав недостатності та неналежності такого доказу.

Посилання позивача на те, що дослідницька частина висновку від 22 листопада 2019 року № 4542-4543/19-27 не відповідає вимогам статті 102 ЦПК України, оскільки не містить докладного опису проведених досліджень є лише припущеннями позивача.

Висновки Верховного Суду, на які посилається позивач у касаційній скарзі, зроблені у правовідносинах, які не є подібними із правовідносинами у цій справі.

У жовтні 2022 року надійшла відповідь на відзив ТОВ «Л8», в якій позивач зазначає, що правові позиції Верховного Суду, на які він посилається у касаційній скарзі, стосуються застосування положень Цивільного кодексу України в частині заборони зловживання цивільними правами (стаття 13 ЦК України), які мають використовуватись судами при вирішенні будь-яких спорів цивільно-правового характеру.

Відзив на касаційну скаргу не містить посилання на висновок Верховного Суду, відповідно до якого правова охорона комп'ютерним програмам як творам у розумінні статей 1, 10 Угоди ТРІПС, статті 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права» надається виключно у разі її вираження у вихідному та об'єктному кодах.

Рух справи в суді касаційної інстанції

Ухвалою Верховного Суду від 30 серпня 2022 року відкрито касаційне провадження за касаційною ОСОБА_1, від імені якого діє адвокат Коваленко О. Д., на підставі пунктів 1, 3, 4 частини другої статті 389 ЦПК України, пунктів 1, 3, 4 частини третьої статті 411 ЦПК України.

МОТИВУВАЛЬНА ЧАСТИНА

Позиція Верховного Суду

Відповідно до частини першої статті 401 ЦПК України попередній розгляд справи проводиться у порядку письмового провадження без повідомлення учасників справи.

Згідно з частиною другою статті 389 ЦПК України підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права виключно у таких випадках: 1) якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку; 2) якщо скаргник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні; 3) якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах; 4) якщо судові рішення оскаржується з підстав, передбачених частинами першою, третьою статті 411 цього Кодексу.

Підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пунктах 2, 3 частини першої цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Вивчивши матеріали цивільної справи, перевіrivши доводи касаційної скарги та відзивів на неї та відповіді на відзив, Верховний Суд дійшов висновку, що касаційна скарга підлягає залишенню без задоволення з огляду на таке.

Мотиви, з яких виходить Верховний Суд, та застосовані норми права

Суди встановили, що двома фізичними особами, громадянами України ОСОБА_1 та ОСОБА_2, спільно було створено Твір (комп'ютерну програму) «ІНФОРМАЦІЯ_1».

Авторське право на зазначений Твір зареєстроване Державним департаментом інтелектуальної власності 11 травня 2010 року (свідectво про реєстрацію авторського права на твір № НОМЕР_1).

Відповідно до зазначеного свідectва авторами цього Твору (первісної комп'ютерної програми) є дві особи: ОСОБА_1 та ОСОБА_2.

Позивач просить суд, зокрема, визнати його авторське право у формі співавторства на Твір комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1» у всіх її версіях та модифікаціях, комп'ютерна програма «Л8» у всіх її версіях та модифікаціях.

Суди встановили, що 10 січня 2004 року між ОСОБА_2 та ОСОБА_1 укладений договір співавторства № 1, відповідно до умов якого співавтори зобов'язуються одне перед одним об'єднати свої творчі зусилля та спільно діяти для створення комп'ютерної програми з умовною назвою Light Converse для подальшого їхнього використання на підставі договору (т. 2, а. с. 162-165).

01 січня 2008 року між ОСОБА_2 та ОСОБА_1 укладений договір на право користування, продажу програм «Light Converse» та «Light Converse 3D Show Platform».

Відповідно до пункту 1 зазначеного договору від 01 січня 2008 року сторона 1 надає стороні 2 такі права і можливості у використанні програм та їх модифікацій без сплати авторського гонорару, зокрема: комплектувати та продавати системи керування освітленням, до складу яких будуть включатися програми та комп'ютерні інтерфейси «Light Converse» та «Light Converse 3D Show Platform» різних модифікацій (т. 2, а. с. 166).

Згідно з пунктами 1 договорів від 01 січня 2011 року та від 01 січня 2016 року, укладених між ОСОБА_2 та ОСОБА_1, сторона 1 надає стороні 2 наступні права і можливості у використанні програм «Light Converse» та «Light Converse 3D Show Platform» та їх модифікацій без сплати авторського гонорару, зокрема: комплектувати та продавати системи керування освітленням, до складу яких

будуть включатися програми « ІНФОРМАЦІЯ_2 » та «Light Converse 3D Show Platform» та комп'ютерні інтерфейси «Light Converse» та «Light Converse 3D Show Platform» різних модифікацій (т. 2, а. с. 167-168).

Дослідивши предмет зазначених договорів від 01 січня 2008 року, від 01 січня 2011 року та від 01 січня 2016 року суди першої та апеляційної інстанцій встановили, що вони є ліцензійними договорами, укладеними щодо програм « ІНФОРМАЦІЯ_2 » та «Light Converse 3D Show Platform» та комп'ютерних інтерфейсів «Light Converse» та «Light Converse 3D Show Platform».

Комп'ютерні програми, зокрема конкретні модифікації твору та комп'ютерна програма «Л8» не зазначені у вказаних договорах, а отже, не є предметом таких договорів.

Дослідивши угоду від 01 січня 2018 року(т. 2, а. с. 209-212), укладену між ОСОБА_1 та ОСОБА_2 (співавтори) з однієї сторони та резидентом Федеративної Республіки Німеччина ОСОБА_7 з іншої сторони, суди встановили, що згідно з пунктом 1 угоди співавтори, які є власниками авторських прав на програмні продукти «ІНФОРМАЦІЯ_1» та «LIGHTCONVERSE TOOLS», надають Оксані Бюкер право на виробництво та продаж вищенаведених програмних продуктів на території Європи, Азії, Америки та Австралії. Із дослідженого договору випливає, що він стосується лише Твору, але немає відношення до конкретних модифікацій твору та комп'ютерної програми «Л8».

Відповідно до статті 418 ЦК України право інтелектуальної власності - це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом. Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом.

Суб'єктами права інтелектуальної власності є творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності відповідно до цього Кодексу, іншого закону чи договору (стаття 421 ЦК України).

Майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом (частина перша статті 424 ЦК України).

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 433 ЦК України об'єктами авторського права є комп'ютерні програми.

Згідно з частиною першою Закону України «Про авторське право і суміжні права» комп'ютерна програма - набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах).

Відповідно до статті 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права» комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження.

Статтями 435, 437 ЦК України та статтею 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначено, що первинним суб'єктом авторського права є автор твору, а авторське право виникає з моменту створення твору.

Відповідно до статті 423 ЦК України особистими немайновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; 2) право перешкоджати будь-якому посяганням на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності; 3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

За змістом статей 440, 441 ЦК України, статті 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: а) виключне право на використання твору; б) виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Майнові права автора (чи іншої особи, яка має авторське право) можуть бути передані (відчужені) іншій особі згідно з положеннями статті 31 цього Закону, після чого ця особа стає суб'єктом авторського права. Виключне право на використання твору автором (чи іншою особою, яка має авторське право) дозволяє йому використовувати твір у будь-якій формі і будь-яким способом. Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти: 1) відтворення творів; 2) публічне виконання і публічне сповіщення творів; 3) публічну демонстрацію і публічний показ; 4) будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення; 5) переклади творів; 6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів; 7) включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо; 8) розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи у прокат та шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору; 9) подання своїх творів до загального відома публіки так, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором; 10) здавання в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, відчуження іншим способом оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі або у формі, яку зчитує комп'ютер; 11) імпорт примірників творів. Цей перелік не є вичерпним.

Згідно з частиною першою статті 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права» автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського

договору. Використання твору будь-якою особою допускається виключно на основі авторського договору, за винятком випадків, передбачених статтями 21-25 цього Закону.

Відповідно до пункту «а» частини першої статті 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» порушенням авторського права, що дає підстави для судового захисту, є вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, визначені статтями 14 і 38 цього Закону, та їхні майнові права, визначені статтями 15, 17, 27, 39-41 цього Закону, з урахуванням умов використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, передбачених статтями 21-25, 42, 43 цього Закону, а також зловживання посадовими особами організації колективного управління службовим становищем, що призвело до невиплати або неналежних розподілу і виплати винагороди правовласникам.

Згідно з абзацом першим частини першої статті 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» за захистом свого авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права та суміжних прав мають право звертатися в установленому порядку до суду та інших органів відповідно до їх компетенції.

При порушеннях будь-якою особою авторського права і (або) суміжних прав, передбачених статтею 50 цього Закону, недотриманні передбачених договором умов використання творів і (або) об'єктів суміжних прав, використанні творів і об'єктів суміжних прав з обходом технічних засобів захисту чи з підробленням інформації і (або) документів про управління правами чи створенні загрози неправомірного використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та інших порушеннях особистих немайнових прав і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав мають право:

а) вимагати визнання та поновлення своїх прав, у тому числі забороняти дії, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;

б) звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;

в) подавати позови до суду про відшкодування моральної (немайнової) шкоди;

г) подавати позови до суду про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій.

Відповідно до частини першої, пункту 5 частини другої статті 432 ЦК України кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до статті 16 цього Кодексу.

Заперечуючи проти позову, відповідач зазначав, що позивач не довів порушення його авторських прав.

Відмовляючи у задоволенні позову, суди першої та апеляційної інстанцій встановили, що позивач не надав суду належних та допустимих доказів співавторства на модифікації (версії) комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» та комп'ютерної програми «Л8».

Зasadничими принципами цивільного судочинства є змагальність та диспозитивність, що покладає на позивача обов'язок з доведення обґрунтованості та підставності усіх заявлених вимог, саме на позивача покладається обов'язок надати належні та допустимі докази на доведення власної правової позиції.

Реалізація принципу змагальності сторін в цивільному процесі та доведення перед судом обґрунтованості своїх вимог є конституційною гарантією, передбаченою у статті 129 Конституції України.

Відповідно до статті 81 ЦПК України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Докази подаються сторонами та іншими учасниками справи. Доказування не може ґрунтуватися на припущеннях. Суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів, а також інших випадків, передбачених цим Кодексом.

Метою доказування є з'ясування дійсних обставин справи, обов'язок доказування покладається на сторін, суд за власною ініціативою не може збирати докази. Це положення є одним з найважливіших наслідків принципу змагальності у цивільному процесі.

Згідно з частиною першою статті 76 ЦПК України доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи.

Належними є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування (частина перша статті 77 ЦПК України). Достовірними є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи (стаття 79 ЦПК України).

Достатніми є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування (частина перша статті 80 ЦПК України).

Відповідно до частин першої-третьої статті 89 ЦПК України суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Жодні докази не мають для суду заздалегідь встановленої сили.

Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів).

Доказування не може ґрунтуватися на припущеннях (частина шоста статті 81 ЦПК України).

Суд не втручається у процесуальну діяльність учасників процесу (реалізацію наданих їм процесуальних прав та виконання покладених на них процесуальних обов'язків), крім випадків, передбачених ЦПК України.

У касаційній скарзі заявник посилається на те, що суди першої та апеляційної інстанцій безпідставно не врахували висновок експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/09, відповідно до якого комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37» є переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v56_06», авторами якої є ОСОБА_1 та ОСОБА_2. У той же час комп'ютерна програма «L8» є переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37» та твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1 v56_06», авторами якої є ОСОБА_1 та ОСОБА_2.

Також заявник посилається на неврахування судами висновку експерта від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19 та зазначає, що консультативний висновок від 12 лютого 2021 року не може спростовувати інший доказ, яким є висновок судової експертизи № 19/9/1/1-1-127- СЕ/19-19/23/2-1 /18-19-СЕ/19, проведеної Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром Міністерства внутрішніх справ України.

Згідно зі статтею 110 ЦПК України висновок експерта для суду не має заздалегідь встановленої сили і оцінюються судом разом з іншими доказами за правилами, встановленими статтею 89 ЦПК України.

Оцінюючи зазначений висновок експерта, суди першої та апеляційної інстанцій встановили, що оптичні носії (компакт-диски), які містяться в матеріалах справи та походження яких невідоме, візуально відрізняються від оптичних носіїв (компакт-дисків), які були досліджені судовим експертом у висновку експерта № 2-26/04, а за текстом самого висновку не наведено інформації щодо здійснення копіювання досліджуваних об'єктів судовим експертом на сторонні оптичні носії інформації, які долучаються як додатки до такого висновку.

З висновку експерта не впливає, що саме оптичні носії (компакт-диски), які містяться у матеріалах справи були об'єктом дослідження експерта ОСОБА_8, а факт використання саме цих оптичних носіїв експертом при складенні висновку експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/04 позивачем не доведений.

На оптичних носіях до висновку експерта від 26 квітня 2019 року № 2-26/04, на яких, за твердженнями позивача містяться примірники комп'ютерної програми «Light Converse 3D Show Platform» та її пізніших модифікацій (версій), а саме: «ІНФОРМАЦІЯ_1 v57_05», «ІНФОРМАЦІЯ_1 v56_06», «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_25», «ІНФОРМАЦІЯ_1 v57_36», «ІНФОРМАЦІЯ_1 v59_37» та

комп'ютерна програма «Л8» наведені інші найменування, ніж найменування комп'ютерних програм, щодо яких позивач просить встановити співавторство, зокрема: «LC v59.25», «LC v59.36», «LC v59.67 (L8)», «LC v59.37 (L8)», «LC v57.05», «LC v56.06 MES». Крім того, об'єкти, що знаходяться на відповідних оптичних носіях не містять інформації щодо предмета доказування, оскільки на оптичних носіях записані об'єкти із невстановленими найменуваннями.

Щодо висновку експерта від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-1-127-CE/19-19/23/2-1/18-19-CE/19, то суди першої і апеляційної інстанцій зазначили, що вказаний висновок експерта ґрунтується на доказах, наявних у матеріалах іншої справи № 761/34322/19. Проте до матеріалів цієї справи № 760/16961/19 разом із копією висновку експерта позивач не надав інших матеріалів, зокрема, доказів, на підставі яких була проведена судова експертиза, у тому числі, флеш накопичувачів із програмними продуктами та комп'ютерними програмами, а саме «KINGSTON DataTraveler G4» 16 GB білого кольору із написом «L8», 16 GB «Kingston» із написом «L8 5.9.9.5», 16 GB «Kingston» із написом «L8 5.9.8.2», «Kingstone 16 Gb із написом «№2», «RIDATA» 16 GB чорного кольору та «Kingstone 16 Gb із написом «№1», додатків до висновку експерта на дисках. Також встановлено, що у висновку експерта також зазначені інші комп'ютерні програми, які не були предметом дослідження у цій справі, зокрема «L8 5.9.9.5», «L8 5.9.8.2», «№ 2».

Відсутність зазначених доказів, які були об'єктами дослідження при складенні висновку експерта від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-127-CE/19-19/23/2-1/18-19-CE/19 унеможлиблює об'єктивний аналіз та належну оцінку таких доказів судом.

З урахуванням зазначеного суди першої та апеляційної інстанцій відхилили зазначені висновки експертів як неналежні та недостовірні.

Суди попередніх інстанцій обґрунтовано зазначили про те, що з метою встановлення наявності чи відсутності факту переробки всіх модифікацій (версій) комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» та комп'ютерної програми «Л8» із комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1», зареєстрованої відповідно до свідоцтва № НОМЕР_1 (Твору), потребує дослідження примірник самої комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1», зареєстрованої згідно зі свідоцтвом № НОМЕР_1 (Твору). Зазначений примірник був долучений до заявки на реєстрацію такого Твору самими заявниками згідно із Порядком державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на Твір. Тому саме цей примірник Твору мав бути досліджений експертом.

Посилаючись на недоведеність позивачем своїх позовних вимог, суди першої та апеляційної інстанцій врахували висновки експертів від 22 листопада 2019 року № 4542-4543/19-27 та від 20 травня 2020 року № 2-20/05, якими встановлено, що примірник комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» (у вигляді частини (фрагменту) вихідного тексту (коду)) згідно зі свідоцтвом № НОМЕР_1 не містить ознак повноцінної комп'ютерної програми, тобто фрагмент вихідного тексту не є достатнім для ідентифікації твору. У той же час, до матеріалів справи не долучено іншого примірника твору чи його фрагменту, достатнього для ідентифікації твору.

Тому суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку щодо неможливості встановити факт переробки комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» у комп'ютерній програмі «Л8» через недостатність обсягу наданих на дослідження матеріалів.

Доводи касаційної скарги про те, що висновки експертів від 26 квітня 2019 року № 2-26/09 та від 12 березня 2020 року № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19 є належними доказами на підтвердження заявлених позовних вимог, а висновок експерта від 22 листопада 2019 року № 4542-4543/19-27 є недопустимим доказом у справі, оскільки не містить дослідницької частини, зводяться до необхідності переоцінки доказів, що відповідно до статті 400 ЦПК України не належить до повноважень Верховного Суду.

З урахуванням наведеного Верховний Суд відхиляє посилання заявника на неврахування судами першої та апеляційної інстанцій висновків, викладених у постановах Верховного Суду від 28 березня 2018 року у справі № 520/8073/16, від 12 лютого 2020 року у справі № 457/906/17, відповідно до яких при перевірці й оцінці експертного висновку суд повинен з'ясувати; достатність поданих експертові об'єктів дослідження; повноту відповідей на порушені питання та їх відповідність іншим фактичним даним; узгодженість між дослідницькою частиною та підсумковим висновком експертизи; обґрунтованість експертного висновку та його узгодженість з іншими матеріалами справи.

У справі, що переглядається, суди першої та апеляційної інстанцій надали належну оцінку поданим сторонами висновкам експертів.

У касаційній скарзі заявник посиляється на те, що суд першої інстанції помилково врахував консультативний висновок від 12 лютого 2021 року, як недопустимий доказ, оскільки він не може спростовувати інший доказ, яким є висновок судової експертизи № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19.

Зазначає, що суди першої та апеляційної інстанцій не врахували висновки, викладені Верховним Судом у постановах від 08 серпня 2018 року у справі № 914/4160/14, від 24 червня 2019 року у справі № 910/16857/16, від 17 червня 2020 року у справі № 761/19866/14-ц, від 21 січня 2021 року у справі № 357/13897/16, відповідно до яких рецензії на звіт експертизи не є доказом спростування висновків експертизи.

Зазначені висновки не підлягають застосуванню до спірних правовідносин, оскільки, як зазначив суд апеляційної інстанції, консультативний висновок від 12 лютого 2021 року досліджувався судом як окремий письмовий доказ та не був підставою для відхилення висновку судової експертизи № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19.

Верховний Суд також відхиляє доводи касаційної скарги про неврахування судами першої та апеляційної інстанцій висновків, викладених у постановах Верховного Суду від 27 січня 2021 року у справі № 461/3675/17, від 15 квітня 2021 року у справі № 759/15556/18, відповідно до яких чинне процесуальне законодавство не встановлює заборони можливості використання під час розгляду справи доказів, отриманих в межах інших проваджень. Достовірність і достатність таких доказів оцінюється судом з урахуванням обставин конкретної справи.

У справі, що переглядається, суди не взяли до уваги висновки судової експертизи № 19/9/1/1-1-127-СЕ/19-19/23/2-1/18-19-СЕ/19 з тих підстав, що суд не встановив ідентичності програми, яка була

об'єктом дослідження експертизи у межах кримінального провадження з програмою та/чи її версіями (модифікаціями) у справі, що переглядається.

Також як на підставу касаційного оскарження заявник посилається на неврахування судами першої та апеляційної інстанцій висновків, викладених у постановах Верховного Суду від 10 квітня 2019 року у справі № 390/34/17, від 22 травня 2019 року у справі № 234/3341/15-ц.

Відповідно до висновків, викладених у постанові Верховного Суду від 22 травня 2019 року у справі № 234/3341/15-ц згідно зі статтею 13 ЦК України цивільні права особа здійснює у межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства. При здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині. Не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. При здійсненні цивільних прав особа повинна дотримуватися моральних засад суспільства.

У постанові Верховного Суду від 10 квітня 2019 року у справі № 390/34/17 зазначено, що добросовісність (пункт 6 статті 3 ЦК України) - це певний стандарт поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою інтересів іншої сторони договору або відповідного правовідношення. Доктрина *venire contra factum proprium* (заборони суперечливої поведінки), базується ще на римській максимі- «*non concedit venire contra factum proprium*» (ніхто не може діяти всупереч своїй попередній поведінці). В основі доктрини *venire contra factum proprium* знаходиться принцип добросовісності. Поведінкою, яка суперечить добросовісності та чесній діловій практиці, є, зокрема, поведінка, що не відповідає попереднім заявам або поведінці сторони, за умови, що інша сторона, яка діє собі на шкоду, розумно покладається на них.

Зазначені висновки не підлягають застосуванню до спірних правовідносин, оскільки позивач у справі не довів недобросовісності дій відповідачів.

Суд апеляційної інстанції обґрунтовано відхилив доводи позивача про те, що недобросовісні дії ОСОБА_2 підтверджуються його повідомленням, яке було розміщене у соціальній мережі Facebook 15 лютого 2019 року, оскільки така публікація є неналежним та недопустимим доказом.

Незгода заявника із судовими рішеннями, висновками щодо встановлених обставин та оцінкою доказів не є підставою для скасування рішення суду першої інстанції та постанови апеляційного суду.

Велика Палата Верховного Суду у постанові від 16 січня 2019 року в справі № 373/2054/16-ц вказала, що встановлення обставин справи, дослідження та оцінка доказів є прерогативою судів першої та апеляційної інстанцій. Якщо порушень порядку надання та отримання доказів у суді першої інстанції апеляційним судом не встановлено, а оцінка доказів зроблена як судом першої, так і судом апеляційної інстанцій, то суд касаційної інстанції не наділений повноваженнями втручатися в оцінку доказів.

Доводи касаційної скарги є аналогічними доводам апеляційної скарги, які були предметом перегляду судом апеляційної інстанції та їм надана правова оцінка.

Як на підставу касаційного оскарження заявник посилається на відсутність висновку Верховного Суду про те, що правова охорона комп'ютерним програмам як творам у розумінні статей 1, 10 Угоди ТРІПС та статті 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права» надається виключно у разі її вираження у вихідному та об'єктному кодах.

Заявник у касаційній скарзі посилається на те, що Законом України «Про авторське право і суміжні права» комп'ютерним програмам надано більш високий рівень правового захисту, оскільки відповідно до статті 18 цього Закону охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження, що не суперечить Угоді ТРІПС.

Даючи тлумачення зазначеним нормам, Верховний Суд виходить з такого.

Відповідно до частини першої статті 1 Угоди ТРІПС члени надають чинність положенням цієї Угоди. Члени можуть, але не є зобов'язані, передбачати у своєму законодавстві більш високий рівень захисту, ніж цього вимагає ця Угода, за умови, що такий захист не порушує положень цієї Угоди. Члени є вільними у визначенні відповідного методу впровадження положень цієї Угоди у межах їх власної законодавчої системи та практики.

Згідно з частиною першою статті 10 Угоди ТРІПС комп'ютерні програми у вихідному або об'єктному коді захищаються як літературні твори за Бернською Конвенцією (1971).

Відповідно до статті 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права» комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження.

Згідно з пунктом 3 частини першої статті 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, зокрема і комп'ютерні програми.

Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачена цим Законом правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі.

З наведеного випливає, що у спірному випадку охороні підлягає лише форма виразу програм, тобто вихідний та об'єктний коди, а їхня структура, алгоритми й ідеї, що лежать в основі програм, охороні не підлягають.

Висновки за результатами розгляду касаційної скарги

Відповідно до частини третьої статті 401 ЦПК України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а рішення без змін, якщо відсутні підстави для скасування судового рішення.

З огляду на те, що рішення суду першої інстанції та постанова суду апеляційної інстанції ухвалені з додержанням норм матеріального та процесуального права, Верховний Суд дійшов висновку про залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень - без змін.

Згідно з частиною тринадцятою статті 141 ЦПК України, якщо суд апеляційної чи касаційної інстанцій, не передаючи справи на новий розгляд, змінює рішення або ухвалює нове, цей суд відповідно змінює розподіл судових витрат.

Оскільки рішення судів попередніх інстанцій підлягають залишенню без змін, то розподілу судових витрат Верховний Суд не здійснює.

Щодо вимог ТОВ «Л8» та ОСОБА_2, від імені якого діє адвокат Падох О. І., про стягнення з ОСОБА_1 витрат на професійну правничу допомогу у суді касаційної інстанції

Згідно з підпунктом «в» пункту 4 частини першої статті 416 ЦПК України суд касаційної інстанції вирішує питання щодо розподілу судових витрат, понесених у зв'язку із переглядом справи у суді касаційної інстанції.

Учасники справи мають право користуватися правничою допомогою (частина перша статті 15 ЦПК України).

Відповідно до положень частини першої, пунктів 1, 4 частини третьої статті 133 ЦПК України судові витрати складаються із судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати: на професійну правничу допомогу; пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

Згідно з положеннями частин першої-п'ятої статті 137 ЦПК України витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, несуть сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави.

За результатами розгляду справи витрати на правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом із іншими судовими витратами. Для цілей розподілу судових витрат:

1) розмір витрат на правничу допомогу адвоката, в тому числі гонорару адвоката за представництво в суді та іншу правничу допомогу, пов'язану зі справою, включаючи підготовку до її розгляду, збір

доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката визначаються згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою;

2) розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат.

Для визначення розміру витрат на правничу допомогу з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

Розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із:

- 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг);
- 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг);
- 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт;
- 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

У разі недотримання вимог частини четвертої цієї статті суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами.

Для суду не є обов'язковими зобов'язання, які склалися між адвокатом та клієнтом, зокрема у випадку укладення ними договору, що передбачає сплату адвокату певного гонорару, в контексті вирішення питання про розподіл судових витрат. Вирішуючи це питання, суд повинен оцінювати витрати, що мають бути компенсовані за рахунок іншої сторони, ураховуючи як те, чи були вони фактично понесені, так і оцінювати їх необхідність (пункт 5.44 постанови Великої Палати Верховного Суду від 12 травня 2020 року у справі № 904/4507/18 (провадження № 12-171гс19)).

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 16 листопада 2022 року у справі № 922/1964/21 (провадження № 12-14гс22) вказано, що клопотання про зменшення розміру витрат на професійну правничу допомогу має бути належним чином мотивовано.

У додатковій постанові від 19 лютого 2020 року у справі № 755/9215/15-ц (провадження № 14-382цс19) Велика Палата Верховного Суду також зазначила, що «при вирішенні питання про розподіл

судових витрат суд має враховувати конкретні обставини справи, загальні засади цивільного законодавства та критерії відшкодування витрат на професійну правничу допомогу.

У випадку встановленого договором фіксованого розміру гонорару сторона може доводити неспівмірність витрат у тому числі, але не виключно, без зазначення в детальному описі робіт (наданих послуг) відомостей про витрати часу на надання правничої допомоги. Зокрема, посиляючись на неспівмірність суми фіксованого гонорару зі складністю справи, ціною позову, обсягом матеріалів у справі, кількістю підготовлених процесуальних документів, кількістю засідань, тривалістю розгляду справи судом тощо».

ОСОБА_2, від імені якого діє адвокат Падох О. І., на підтвердження понесених ним витрат на професійну правничу допомогу у суді касаційної інстанції надав договір про надання правничої (правової) допомоги від 05 липня 2019 року № АА00038, укладений між Адвокатським об'єднанням «Айпістайл» та ОСОБА_2, додаткову угоду від 16 вересня 2022 року № 18 до договору про надання правничої (правової допомоги) від 05 липня 2019 року № АА00038 відповідно до пункту 1 якого надання правничої (правової допомоги) зі складання і подачі відзиву на касаційну скаргу становить 29 848,00 грн, рахунок-фактуру від 16 вересня 2022 року на суму 29 848,00 грн, акт надання послуг від 31 жовтня 2022 року № 211, квитанцію від 07 жовтня 2022 року на суму 29 848,00 грн.

ТОВ «Л8», від імені якого діє адвокат Денисюк Н. О., на підтвердження понесених ним витрат на професійну правничу допомогу у суді касаційної інстанції надало додаткову угоду від 10 вересня 2022 року № 4 до договору про надання правової допомоги від 06 лютого 2019 року відповідно до пункту 2 якого фіксований гонорар за надання правничої допомоги в Касаційному цивільному суді складає в гривневому еквіваленті 1000 євро за офіційним курсом Національного банку України, що діяв на дату виставлення рахунку, рахунок від 19 вересня 2022 року № 05/09/22 на суму 36 460,70 грн.

У відповіді на відзив ОСОБА_1 не навів доводів щодо непогодження із заявленими відповідачами розміром витрат на правничу допомогу.

З урахуванням наведеного наявні підстави для стягнення з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 витрат на правничу допомогу у суді касаційної інстанції у розмірі 29 848,00 грн та на користь ТОВ «Л8» - 36 460,70 грн.

Керуючись статтями 400, 401, 416, 419 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу ОСОБА_1, від імені якого діє адвокат Коваленко Олександр Дмитрович, залишити без задоволення.

Рішення Солом'янського районного суду міста Києва від 20 липня 2021 року та постанову Київського апеляційного суду від 04 липня 2022 року залишити без змін.

Стягнути з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 29 848,00 грн витрат, понесених на професійну правничу допомогу в суді касаційної інстанції.

Стягнути з ОСОБА_1 на користь Товариства з обмеженою відповідальністю 36 460,70 грн витрат, понесених на професійну правничу допомогу в суді касаційної інстанції.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді:

В. В. Яремко

А. С. Олійник

О. В. Ступак